

คำนำ

หากเราย้อนมองไปในอดีตของเมืองไทย ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา เราจะพบว่าเมืองไทยของเราต้องประสบกับความวิบัติผันแปรของธรรมชาตินานาประการ ความวิบัติที่ว่านั้นก็คือ บางถิ่นฝนแล้ง จนไม่มีน้ำทำนาและปลูกพืชต่าง ๆ ได้ บางถิ่นฝนตกมากเกินไปจนทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน ทำลายพืชพันธุ์ธัญญาหารของราษฎรให้เสียหาย เท่านั้นยังไม่พอ บางท้องถิ่นเกิดน้ำหลากพัดพาเอาราษฎรไปฝังใต้พื้นดินเป็นจำนวนร้อยกว่าศพ และบางครั้งก็เกิดอาเพศคนไทยเราต้องเสียชีวิต เพราะไฟครอกตาย ครั่งแล้วครั่งเล่า เป็นจำนวนร้อยกว่าศพเช่นกัน

ความวิบัติก่อให้เกิดความเศร้าโศกเหล่านี้ ไม่เคยเกิดขึ้นในอดีตอันยาวไกลของเมืองไทยเรา แต่สำหรับต่างประเทศเช่น ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น เป็นต้น เราจะได้ยินข่าวบาดเจ็บล้มตายอันเกิดจากภัยทางธรรมชาติเหล่านี้ไม่วันแต่ละปี และทุกครั้งที่เราได้ยินข่าวภัยพิบัติอันเกิดจากลมและฝนของชาวต่างประเทศเราจะภูมิใจว่า เป็นโชคดีของคนไทยที่ประเทศของเราไม่ตั้งอยู่ในทิศทางลมที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเช่นนั้น แต่ความภูมิใจดังกล่าวของเราทุกวันนี้ได้หมดไปแล้ว เพราะความเหี้ยมทรหดของภัยแล้ง ภัยฝน และภัยลม ที่เพิ่งเกิดแก่ประเทศเราในระยะติด ๆ กัน

การเกิดขึ้นของภัยพิบัติเหล่านี้ มีคนเป็นจำนวนไม่น้อยที่คิดว่า ผู้ปกครองแผ่นดินน่าจะมีส่วนให้เกิดขึ้น ในเชิงว่าบุญบารมีไม่พอที่จะคุ้มครองผู้อยู่ใต้ปกครองให้มีความสุขได้ หรือไม่ก็ในเชิงที่ว่า ผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ดี ฟ้าดินจึงลงโทษ แต่ก็อดคิดไม่ได้ว่า ถ้าเป็นจริงอย่างนั้น ทำไมฟ้าดินจึงลงโทษเฉพาะราษฎร (ธรรมดา) ทำไมไม่ลงโทษผู้ปกครองบ้านเมืองเสียเอง แต่ถึงจะมีใครคิดอย่างไรก็ตามที่ ความเดือดเนื้อร้อนใจและความรับผิดชอบก็ต้องตกอยู่กับผู้ปกครองบ้านเมืองอยู่ดี นั่นก็เป็นส่วนหนึ่งที่อาจจะสะกิดใจผู้ปกครองบ้านเมืองให้ระแวงในบุญบารมีของตน

จะอย่างไรก็ตามดูเหมือนว่า ความคิดที่ว่าภัยพิบัติเหล่านี้เกิดจากผู้ปกครองบ้านเมืองนั้น ไม่ค่อยจะผิดนัก เพราะมีหลักฐานทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อผู้ปกครอง

บ้านเมืองปกครองโดยไม่เป็นธรรม ภัยพิบัติต่าง ๆ ย่อมจะเกิดขึ้น ความละเอียดในเรื่องนี้ จะมีกล่าวไว้ในบทที่ 9 ของตำราเล่มนี้

เมื่อเราทราบความอย่างแน่ชัดว่า ภัยพิบัติเหล่านี้เกิดเพราะผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ปกครองโดยชอบธรรมแล้ว ก็หน้าที่เราจะพยายามหาทางระงับมิให้ภัยพิบัติเหล่านี้เกิดขึ้นมาอีกก็วิธีที่จะไม่ให้ภัยพิบัติเหล่านี้เกิดขึ้นมาอีกก็มีอยู่ทางเดียว คือ ผู้ปกครองต้องปกครองบ้านเมืองโดยธรรม และการที่จะให้ผู้ปกครองบ้านเมือง ปกครองโดยธรรมนั้น เราต้องพยายามดำเนินการ 2 เรื่อง คือ หนึ่งพยายามเสนอแนะหลักธรรมสำหรับนักปกครองที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ให้ผู้ปกครองแผ่นดินให้ทราบ และสองพยายามโน้มน้าว ให้ผู้ปกครองบ้านเมืองปฏิบัติในหลักธรรมของผู้ปกครองเหล่านั้นให้ได้

ตำราเล่มนี้ (PY 423) ได้พยายามดำเนินการในวิธีแรก คือ เสนอหลักธรรมสำหรับนักปกครองบ้านเมือง ให้ทราบว่า มีธรรมะข้อใดบ้างที่นักปกครองบ้านเมืองต้องปฏิบัติหลักธรรมดังกล่าวนี้จะมีปรากฏในบทที่ 2-3 ที่ว่าด้วยธรรมะและการแก้ปัญหาการเมืองการปกครองของจีนและอินเดีย และบทที่ 4-10 ที่ว่าด้วยศัพทพิธีราชธรรม จักรวรรดิวัตร และราชสังคหวัตถุของไทย

สำหรับการดำเนินการในเรื่องที่สองนั้น มิใช่จุดประสงค์ของตำราเล่มนี้โดยตรง มีเพียงว่า เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาหลักธรรมเหล่านั้นไปแล้ว และเมื่อนักศึกษาเหล่านั้น ได้ไปเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองในภายหน้า คงจะได้จัดจรรยาเอาหลักธรรมเหล่านั้นไปปฏิบัติในการปกครองบ้านเมืองต่อไป

หวังว่าตำราเล่มนี้จะมีประโยชน์พอสมควรแก่การปกครองบ้านเมืองในอนาคต

รศ. ทวี ผลสมภาพ

ภาควิชาปรัชญา

คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง